

19.06.80

La imperdible i el frontal

Tots els adjectius qualificatius tenen capacitat per a arribar a ésser usats com a substantius, per a esdevenir vers substantius. I això no és gens estrany perquè els adjectius participen de la condició nominal dels substantius. On aquest fet es manifesta més clarament és en aquells adjectius aplicables, o usualment aplicats, a designacions personals, com els anomenats gentilicis —català, empordanès, europeu, rus, etc.— i molts més, com és ara nòmada, hipòcrita, indígena, malalt, màrtir, plebeu, miserable, socialista, modernista, revolucionari, intel·lectual, etc. En alguns casos, la substantivació d'adjectius, esdevinguts substantius de designació personal, ha tingut lloc en virtut de processos més particularitzats: un industrial, un fiscal, un comptable, un general, un auxiliar, un executiu, un administratiu, un superior, etc. (alguns d'ells, com a conseqüència d'una reducció: un oficial general, un empleat auxiliar, etc.). Notem, també, un mamífer i un animal mamífer.

La majoria dels substantius que designen coses inanimades i que no són sinó adjectius substantivats, han experimentat aquest canvi de categoria gramatical en virtut d'aquest mateix procés de reducció: l'omissió d'un substantiu, que era determinat per un qualificatiu, ha originat que aquest ocupés el lloc del primer i adquirís, per tant, la seva categoria gramatical. En tenim exemples ben nombrosos: un impermeable (un abric i.), una permament (una ondulació o.), un específic, un cordial (un remei e., c.), una horitzontal, una vertical (una línia h, v.), els maxil·lats (els ossos m.), una circular, una pastoral, (una carta c., p.), els pectorals (els músculs p.), un estomacal (un ttor e.), un funicular (un ferrocarril f.), un dirigible (un globus d.), etc.

Essent així, és natural que l'adjectiu substantivat conservi el gènere gramatical del nom que inicialment determinava. Diem un editorial (un article editorial) i una editorial (una empresa editorial). Contràriament a aquesta norma, veiem sovint que hom usa en masculí imperdible («l'imperdible», «dos imperdibles»), i en femení frontal («a la claror de les frontals»). Però imperdible és una reducció de agulla imperdible i cal dir, per tant la imperdible, dues imperdibles, etc., i frontal una reducció de llum frontal (llum col·locat a la part frontal del casc d'espeleòlegs, minaires, etc.) i, per tant, cal dir el frontal, un frontal, etc., car, com és ben sabut, llum, significant «aparell que fa claror», és un nom del masculí.